

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію

Гулько Олени Миколаївни

на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування»
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 «Освіта / педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність дисертаційного дослідження.

У сучасній освітній науці тема розвитку лідерських якостей студентів в процесі здійснення студентського самоврядування, якій присвячена дисертація Гулько Олени Миколаївни, викликає неабиякий науковий інтерес. У сучасному суспільстві лідерство є однією з найважливіших якостей особистості. Лідери потрібні в усіх сферах життя: бізнесі, політиці, громадській діяльності, науці, освіті тощо. Лідерські якості особистості формуються протягом усього життя, але особливо активно розвивається у молодому віці, у тому числі у процесі навчання у закладі вищої освіти. Студентське самоврядування є однією з форм організації життєдіяльності студентського колективу. Воно забезпечує реалізацію прав і інтересів студентів, сприяє їхній активній участі у суспільному житті. Участь у роботі органів студентського самоврядування є ефективним способом розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти. Це дозволяє їм набути досвіду управління, командної роботи, вирішення конфліктів, комунікації тощо.

Актуальність дисертаційного дослідження на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування» обумовлена такими факторами як:

- соціально-економічні зміни, які відбуваються в Україні та світі.

Сучасне суспільство потребує активних, ініціативних, творчих людей, які здатні брати на себе відповідальність і приймати рішення.

- необхідність підготовки конкурентоспроможних фахівців, які володіють лідерськими якостями. Лідерські якості є важливим фактором успіху в професійній діяльності.

- недостатня розробленість теоретичних та методичних основ розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування.

Таким чином, дисертаційне дослідження Олени Гулько на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування» є актуальним з теоретичної та практичної точки зору. Воно може сприяти підвищенню ефективності підготовки майбутніх фахівців з урахуванням вимог сучасного суспільства, розвитку студентського самоврядування у закладах вищої освіти та формування у здобувачів вищої освіти лідерських якостей.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни

Наукові положення, висновки і результати, які представлено в дисертації Гулько О.М., оцінюємо як теоретично обґрунтовані й достовірні. Вони базуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, таких як аналіз, синтез та порівняння, узагальнення та систематизація, синтез та конкретизація, моделювання, діагностичні методи та математична статистика. Загальні висновки дисертації логічні і переконливі, висвітлюють логіку дослідження, поставлені завдання, реалізацію поставлених завдань та результати проведеної роботи. Фактів, які б свідчили про недостовірність наведеної в дисертації інформації, не виявлено.

Дисертація Гулько Олени Миколаївни є спробою комплексного дослідження розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування. Новаторство дослідження полягає в тому, що:

– вперше розроблено і теоретично обґрунтовано модель розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування, яка включає: мету розвитку, завдання, принципи її створення та складники: мотиваційно-ціннісний, процесуальний, технологічний та результативний;

– удосконалено теорію розвитку лідерських якостей особистості: розробленням методики використання SWOT-аналізу у процесі самодіагностування лідерських якостей здобувачів вищої освіти і прогнозування їх подальшого розвитку; застосуванням методу наставництва представників органів студентського самоврядування у роботі зі студентами першокурсниками;

Діагностичний інструментарій виявлення впливу студентського самоврядування на розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти отримав подальший розвиток за рахунок розроблення опитувальників з високим коефіцієнтом надійності та внутрішньої узгодженості;

Тематика заходів з розвитку лідерських якостей доповнена участю органів студентського самоврядування у підготовці грантових пропозицій та реалізації проєктів; волонтерством, спрямованим на допомогу та підтримку ЗСУ і внутрішньо переміщених осіб; рольовими іграми, орієнтованими на розвиток особистісних лідерських якостей здобувачів вищої освіти та командного лідерства у процесі здійснення студентського самоврядування.

Це надало можливість: більш точно визначити вплив студентського самоврядування на розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти; зробити розвиток лідерських якостей більш актуальним та практичним; окреслити перспективи подальшого дослідження даної проблеми.

Наукове дослідження було виконано здобувачем в процесі реалізації ОНП «Політика і лідерство у вищій освіті» у відділі взаємодії вищої освіти та ринку праці Інституту вищої освіти НАПН України під керівництвом головного

наукового співробітника, доктора педагогічних наук, професора, академіка НАПН України Ярошенко Ольги Григорівни.

Дисертанткою поставлено та послідовно розв'язані дослідницькі завдання: з'ясувати суть лідерських якостей здобувачів вищої освіти і обґрунтувати роль студентського самоврядування у їх розвитку; вивчити практичний стан діяльності органів студентського самоврядування вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти з розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти; розробити модель розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у студентському самоврядуванні та розробити рекомендації з її реалізації виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

Зміст дисертації логічно узгоджений, складений у послідовності виконання поставлених завдань дослідження і засвідчує, що Олена Гулько подала на захист самостійно проведене і завершене наукове дослідження. Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертації на текстові співпадиння, можна зробити висновок, що дисертація Гулько Олени Миколаївни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження.

Дисертація написана українською мовою. Дослідження має логічну послідовність викладення матеріалу і відповідає основній меті роботи. Виклад матеріалу є об'єктивним і неупередженим. Авторка використовує такі мовні засоби, як чіткі визначення понять, логічні висновки, аргументовані судження. У дослідженні використовується загальноприйнята термінологія. Терміни та поняття, що використовуються, чітко визначені та роз'яснені. Дослідження

містить достатньо інформації для вирішення поставлених завдань. Загалом, дослідження О.М. Гулько на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування» є добре структурованим і відповідає загальноприйнятим вимогам до наукових досліджень.

Дисертація складається з вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації 278 сторінок.

У вступі обґрунтовується актуальність теми, визначені мета і завдання дослідження, охарактеризовані методи дослідження. У основній частині дається теоретичний аналіз понять «лідерство», «лідерські якості» та «студентське самоврядування». Охарактеризовані основні напрямки діяльності органів студентського самоврядування та визначено, які з них сприяють розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти. На основі теоретичного аналізу розроблена модель розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування.

Авторка справедливо зазначає, що розвиток лідерських якостей є важливим завданням вищої освіти. Вона аргументовано обґрунтовує, що студентське самоврядування є ефективним середовищем для розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти.

Гулько О.М. чітко визначає сутність лідерських якостей, детально аналізує їх структуру, ретельно розглядає фактори, що впливають на їх розвиток, уважно простежує особливості розвитку лідерських якостей у процесі здійснення студентського самоврядування, доказово критикує недоліки попередніх досліджень у цій галузі.

Як переконливо свідчить авторка у своєму дослідженні, не всі попередні ідеї витримали випробування часом. Наприклад, ідея про те, що лідерські якості є вродженими, не відповідає дійсності. Авторка уважно аналізує погляди

опонентів, зокрема, щодо ролі особистісних якостей у розвитку лідерських якостей.

Доволі продуктивною, на наш погляд, є ідея авторки про те, що розвиток лідерських якостей є результатом взаємодії особистісних якостей і середовища. Вона дає можливість розробити ефективні методи і форми розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти.

Праця важлива нестандартними підходами до вирішення проблеми розвитку лідерських якостей у процесі здійснення студентського самоврядування. Наприклад, автор пропонує використовувати метод моделювання для створення моделей розвитку лідерських якостей.

Думка авторки про те, що розвиток лідерських якостей у процесі здійснення студентського самоврядування має важливе значення для підготовки майбутніх фахівців, видається перспективною. Вона може стати основою для розробки нових програм і методик підготовки майбутніх фахівців.

Слушною видається думка авторки про те, що розвиток лідерських якостей є важливим завданням вищої освіти. Результати дослідження лідерських якостей, фактори, що впливають на їх розвиток, особливості розвитку лідерських якостей у процесі здійснення студентського самоврядування сформульовані чітко і доказово.

Висновки, що ґрунтуються на широкій доказовій базі, аналізі зарубіжного і вітчизняного досвіду, є достовірним логічним підсумком проведеного дослідження.

Безперечною заслугою авторки варто вважати новий підхід до вирішення проблеми розвитку лідерських якостей у процесі здійснення студентського самоврядування. Автор пропонує використовувати метод моделювання для створення моделей розвитку лідерських якостей. Цей підхід має значний потенціал для розробки ефективних методів і форм розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти.

Особливо слід відзначити такі позитивні моменти дисертації:

- Глибоке теоретичне обґрунтування проблеми дослідження.
- Використання широкого спектру методів дослідження.
- Актуальність та практична значимість результатів дослідження.
- Нестандартні підходи до вирішення проблеми.
- Продуктивні ідеї та висновки.

Дисертація оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертації.

Наукові результати дисертації висвітлені у 10 наукових публікаціях здобувача, серед яких: три статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; п'яти тез наукових конференцій, одному матеріалі зарубіжної наукової конференції, одному методичному посібнику.

Також результати дисертації були апробовані на 6 міжнародних науково-практичних конференціях. Всі публікації здобувача відповідають вимогам до наукових публікацій, зокрема: вони містять актуальну інформацію, яка відповідає темі дисертації; мають логічну структуру та чітку аргументацію; написані грамотною науковою мовою. З точки зору наукового рівня, публікації здобувача можна оцінити як високоякісні. Вони вносять новий внесок у розвиток наукової думки в галузі, що відповідає темі дисертації. Згідно з інформацією, наданою здобувачем, його особистий внесок у всі наукові публікації є значним. Здобувачка самостійно проводила дослідження, збирала дані, аналізувала результати та писала тексти публікацій.

Таким чином, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Вивчено та описано кращі зарубіжні практики діяльності органів студентського самоврядування з розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти, які доповнюють усталені у вітчизняній практиці способи розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти.

Змістовно-організаційне забезпечення реалізації моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування розкрито на засадах діяльнісного підходу.

Практичне значення результатів дослідження підтверджено схвальними довідками про впровадження результатів дослідження. Пілотування розробленої моделі розвитку лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування у закладі вищої освіти Барський педагогічний коледж імні Михайла Грушевського показало, що години спілкування, тематичні вечори, квести, челенджі, марафони, ярмарки, конференції, зустрічі, круглі столи, тренінги, просвітницькі тематичні лекції, проєкти, рольові ігри; методи: мозковий штурм, коло ідей, метод наставництва затребувані у сучасній педагогічній практиці та ефективно впливають на розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти.

Недоліки та зауваження до дисертації.

Принципових непогоджень чи зауважень рецензоване дослідження не викликає. Недолік вбачаємо в тому, що в моделі дисертантка обмежилась лише назвами рівнів і не приділила уваги інструментарію їх визначення. На нашу думку, діяльність Школи лідерства заслуговує більш детального опису в основному змісті рукопису дисертації.

Вважаю, що висловлене не є визначальними і не зменшує загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливає на позитивну оцінку дисертації.

Висновок про дисертацію.

Вважаю, що дисертація здобувача ступеня доктора філософії Гулько Олени Миколаївни на тему «Розвиток лідерських якостей здобувачів вищої освіти у процесі здійснення студентського самоврядування» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 01 «Освіта / педагогіка». Дисертація за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Гулько Олена Миколаївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта / педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Рецензент:

Завідувач відділу
взаємодії вищої освіти та ринку праці,
кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник

М.П. « » січня 2023 року

Леся Червона

Підпис *Червона Л.А.* Віддано.
Заступник завідувача відділу науково-
організаційної та кадрової роботи
Інституту вищої освіти НАПН України
О.В. Стефанська
11.01.2024р.